

KONSTANTIN
PRESLAVSKY
UNIVERSITY
SHUMEN

**ШУМЕНСКИ УНИВЕРСИТЕТ
“ЕПИСКОП КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ”**

ФАКУЛТЕТ ПО ХУМАНИТАРНИ НАУКИ

СПЕЦИАЛНОСТ ТЕОЛОГИЯ

Утвърждавам:

Декан:.....

КОМПЛЕКТ НА СТУДЕНТА

ДИСЦИПЛИНА:

**УСТРОЙСТВО И УПРАВЛЕНИЕ НА
БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА**

**ШУМЕН
2012**

К О Н С П Е К Т

за изпит по Устройство и управление на Българската православна църква

за специалност “Теология”
редовно обучение

1.	Предмет и задачи на дисциплината.Източници – общи и поместни. Литература.
2.	Кратък исторически преглед на формите на църковно устройство и управление на БПЦ.
3.	Възраждането и църковно-народните борби за църковна независимост. Основаване на Българската екзархия: църковно-правен анализ на фермана.
4.	Църковно-народният събор от 1871 г. и изработване на екзархийски устав. Главни нормативни положения на последния. Приспособление на Екзархийския устав за България.
5.	Схизмата. Църковно-правен анализ на решението на Цариградския патриаршески събор за незакономерността ѝ. Междуцърковното положение на БПЦ след обявяването на схизмата. Вдигането на схизмата и признаването на БПЦ за автокефална.
6.	Втори църковно-народен събор в София и изработения от него Устав (главни църковно-правни начала)
7.	Трети църковно-народен събор в София. Възстановяването на патриаршеското достойнство на Българската православна църква и избор на нов патриарх.
8.	Четвърти църковно народен събор и неговите решения
9.	Пети църковно-народен събор
10.	VI църковен събор и промените в новия Устав на БПЦ
11.	Устройство на БПЦ. Основни положения. Църковно единство.Съборно начало. Народна църква. Състав на църквата. Териториално-административни граници и разпределение
12.	Църковната власт и нейните органи. Общи начала на единството, разграничението и органите на църковната власт.
13.	Централни органи на църковната власт: а) църковен събор; б) архиерейски събор в) Св. Синод - пълен и намален състав; г) Върховен църковен съвет.
14.	Епархийски органи на църковната власт: епархийски митрополит; епархийски съвет; архиерейски наместник; енорийски свещеник (дякон); епархийски избиратели; църковни настоятелства. Условия и начини за избирането и поставянето им.
15.	Монаси и манастири и уредба на последните. Правомощия на манастирското управление
15.	Управление на БПЦ. Компетентност на органите на църковната власт: на патриарха, на Св. Синод в двойния му състав
17.	Компетентност на Църковно-народния събор, на Върховния църковен съвет и на Епархийския архиерей
18.	Компетентност на енорийския съвет, на архиерейските наместничества, на енорийските свещеници, на църковните настоятелства и на манастирските власти.
19.	Църковен съд. Устройство. Подведомственост
20.	Компетентност църковните съдилища по църковно-наказателни дела (с указание на църковните провинения и наказания) по спорни и административно-съдебни дела, както и по дисциплинарни престъпления. Църковно съдопроизводство
21.	Имотно право на църквата. Приход и разход. Бюджет, контрол и отчет. Единен синодален регистър на имотите на БПЦ, митрополиите, църквите и манастирите.
22.	Знаме и печати. Преходни и заключителни разпоредби

IV. Литература:

1. **Въргов, Хр.** Конституцията на Българската православна църква (История и развой на Екзархийския устав, 1871-1921). С., 1921.
2. **Калканджиева, Д.** Българската православна църква и държавата 1944-1953. С., 1997.
3. Деяния на Третия църковно-народен събор. С., 1953.
4. **Динев, К.** История на БПЦ (четива), Враца, 1953
5. Държава и църква през XIII в. (Преписка на българите с папа Инокентий III). Ред. Е. Ив. Димитров. С., 1997.
6. **Донкова, Ж.** Измененията и допълненията на Екзархийския устав от 1945 г. В: Духовна култура, LXXXV, 2005, № 3, с. 18-25.
7. **Донкова, Ж.** Държавно-църковните отношения в България през периода 1947-1989 г. В: Богословска мисъл, LXXXV, 2005, № 10, с. 23-32.
8. **Иванов, Пл.** Четвърти и пети църковно-народен събор в Българската православна църква. В: Епископ-Константинови четения, т.16, Шумен, 2011, с. 267-274.
9. Конституция на Република България.
10. **Николова, Б.** Устройство и управление на Българската православна църква /IX-XIV век/. С, 1997.
11. **Николчев, Д.** Сектите, държавата и Църквата през призмата на социологическите проучвания и перспективата на нормотворчеството в тази насока., Богословска Мисъл, кн. 3, 1998.
12. **Николчев, Д.** За устава на Българската православна църква: необходимата реформа, Християнство и култура, кн. 2, 2003.
13. **Пашев, Г.** Възстановяването на Българската патриаршия и неговото значение, В: Духовна култура, XXXIII, 1953, № 5-7, с. 20-30.
14. **Попов, Х.** Имала ли е Цариградската патриаршия канонически основания при провъзгласяване българската схизма. - ДК, кн. 46, 1931.
15. **Поптодоров, Р.** Устройство и управление на БПЦ през IX-X векове., ГДА. Т. 14, 1965.
16. **Поптодоров, Р.** Преломното значение на покръстването и основаването на Българската църква в 870 г. в културния живот на българския народ през време на Първата българска държава. - ГДА. Т. 19, 1970
17. **Поптодоров, Р.** Православно-християнската вяра и народността на Българска църква като фактори за запазването на българския народ, за формиране на националното му съзнание и за културното му развитие през време на петвековното османско робство. - ГДА. Т. 20, 1971
18. **Поптодоров, Р.** Диоцез, устройство и управление. - В: Българската патриаршия през вековете. С., 1980.
19. **Поптодоров, Р.** Църква и държава през вековете. - В: Българската патриаршия през вековете. С., 1980.
20. **Поптодоров, Р.** Съборното начало в живота, устройството и управлението на Църквата през първите три века. С., 1996.
21. **Секулов, И.** Положението на Българската екзархия от гледище на международното право. - ДК, кн. 54-55, 1934.
22. **Снегаров, И.** Охридската Архиепископия и нейния произход, граници и епархии. С, 1919.
23. **Снегаров, И.** Първата българска Патриаршия. - ГДА, 1950/51.
24. **Снегаров, И.** Българската екзархия, произход, значение, същност. С, 1969.

25. **Събев, Т.** Учредяване и диоцез на Българската екзархия до 1878 г. С, 1973.
  26. **Танчев, Хр.** Екзархийски устав. Т. 1-2. С., 1932-1933.
  27. **Тодорова, О.** Православната църква и българите XV-XVIII век. С, 1997.
  28. **Устав на БПЦ**
  29. **Хопкинс, Дж.,** Църква, народ и държава: опит за социоисторически анализ на отношенията в България, С., 2008.
  30. **Цанков, Ст.** Екзархът глава ли е на Българската православна църква. – Църковен вестник, бр. 1-6, 8, 10-12, 1911.
  31. **Цанков, Ст.** Междуцърковното положение на Българската православна църква след Освобождението на България. - ГСУ БФ. Т. X, 1933.
  32. **Цанков, Ст.** Българската православна църква от Освобождението до настояще време. - ГСУ БФ. Т. XVI, / С., 1939.
- www.dveri.bg
www.pravoslavie.bg

V. Форми на самостоятелна работа

Написване на курсова работа по предварително зададена тема.

VI. Семестриален контрол

1. Присъствието на лекционен курс и семинарни упражнения.
2. Решаване на тест

VII. Условия за допускане до изпитна процедура (вид, присъствие, форми на контрол в процеса на изучаване на учебната дисциплина)

1. Да са посещавали лекциите/упражненията (минимум 50% от часовете)
2. Да е представил курсова работа.
3. Успешно решаване на тест в края на семестъра.

VIII. Изпитна процедура. Схема/елементи, процедура на изпита, критерии за оценяване знанията и уменията на студентите, присъждане на кредити

Изпитна процедура: Основен елемент на изпитната процедура по дисциплината Устройство и управление на БПЦ е писмена разработка на два въпроса от конспекта определени чрез теглене на изпитен билет или тест. Всички пишат по изтеглените теми.

На успешно издържалите изпита се присъждат 4 кредита

IX. Критерии за оценяване знанията, уменията и компетентностите на студентите, на оформяне на изпитната оценка, на присъждане на кредити.

Изпитни критерии:

Отличен б получават студенти, които демонстрират отлично ориентиране в идеите на отделните изследователски направления и тенденции и показват умения за самостоятелен анализ.

Много добър 5 получават студенти, които представят материала на високо ниво, но не познават детайлно библиографията по въпроса.

Добър 4 получават студенти, които се ориентират добре в материала от лекционния курс, без да могат да го анализират.

Среден 3 получават студенти, които познават отчасти материала по дисциплината, но не се справят със специфичната терминология.

Слаб 2 получават студенти, които не владеят основната информация от лекционния курс и не присъстват редовно на учебните занятия.

Кредитите се присъждат по следните правила – 1 кредита за участие в семинарни занятия и за посещение на лекции, 1 кредита за качеството на курсовата работа, 2 кредита за оценката от писмения изпит.

X. Принципи на формиране на оценката

Оценяване: Важно е нивото на познаване на изследванията по проблема и тяхното аналитично осмисляне.

След проверка на писмените работи се поставя крайната оценка, която се формира от участието на студента в семинарните занятия, оценката от самостоятелната работа и оценката от писмената работа в съотношение 10% : 20% : 70%.

Оформянето на крайната оценка по описания начин не важи в случай, че студентът е получил оценка Слаб (2) на изпита.

Комплектът е подготвен от гл. ас. И. Стоянова.